

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
1.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2022/1216
Toplantı Tarihi/Sayısı : 18.4.2024/40
Karar Numarası : 2024/365
Başvuran : N. B.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Bolu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuranın ayda sadece 1 saat ortak etkinliğe çıkabildiği, mahpuslardan yemek parası alındığı, mahpuslara yüksek elektrik faturası yansıtıldığı, mahpusların bankada bulunan paralarının faizine İdare tarafından el konulduğu, koşullu salıverilme hakkından yararlanmasının engellendiği, suntalı yatakta yatmasına ilişkin sağlık raporu olmasına rağmen İdarenin bu özellikteki yatağa el koyup vermediği iddialarına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle;

a. Pandemi bahanesiyle uzun süre ortak faaliyet ve etkinliklere çıkarılmadıklarını, pandemi tedbirlerinin kaldırılmasına rağmen sadece aynı koşu paylaştığı kişilerle etkinliklere katılabildiğini, haftalık 10 saat ortak etkinliklere katılma hakları olmasına rağmen ayda sadece bir saat ortak etkinliklere çıktığını,

b. Temel ihtiyaçları için harcamaları gereken paranın elektrik parası adı altında hesaplarından kesildiğini,

c. Altı ayda bir hesaplarından yemek parası kesildiğini,

ç. Mahpusların bankadaki paralarına işleyen faize Kurum İdaresinin el koyduğunu,

d. Koşullu salıverilme hakkından yararlanmasının İdare ve Gözlem Kurulu kararıyla engellendiğini,

e. Suntalı yatakta yatmasına ilişkin sağlık raporu olmasına rağmen idarenin bu özellikteki yatağa el koyup vermediğini iddia etmiştir.

3. Bolu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte özetle;

a. Mahpusların ortak etkinlik ve faaliyetlere katılması hususlarının Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Kanun'un 87'nci maddesi ile Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in 77'nci maddesinde belirtilen hükümler uyarınca belirlendiğini, bahsi geçen mevzuatta ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına çarptırılan mahpuslar için özel hükümlerin yer aldığını, dolayısıyla sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlerin düzenlenmesine yönelik karar alınırken güvenlik bakımından tehlike yaratmaması, kurumun fiziki yapısı, kapasitesi, ziyaretçi sayısı ve hükümlü/tutuklu suç profili gibi hususların dikkate alındığını, başvuranın bu konudaki iddialarının gerçeği yansıtmadığını ve mevzuatta da başvuranın iddia ettiği süreye ilişkin bir hüküm bulunmadığını,

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

b. Mahpusların Kurumda tükettikleri yiyeceklerin bedellerinin Ceza Evleriyle Mahkeme Binaları İnşası Karşılığı Olarak Alınacak Harçlar ve Mahkûmlara Ödettirilecek Yiyecek Bedelleri Hakkında Kanun'un 2'nci maddesi gereğince kendilerinden tahsil edildiğini, bu kapsamda Kurum olarak her altı ayda bir iâşe bedellerinin karşılığı kadar tutarın mahpustan talep edildiğini,

c. Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelik'in 9'uncu maddesinde "*Aydınlatma dışındaki elektrik giderleri hükümlü tarafından karşılanır.*" hükmünün yer aldığını, ilgili hüküm gereğince mahpusların aydınlatma dışındaki elektrik giderlerinin oda sayaçlarındaki tüketim miktarınca fiyatlandırılıp kendi hesaplarından kesildiğini, fazla bir faturalandırmanın söz konusu olmadığını,

ç. Hükümlü ve Tutukluların Emanete Alınan Kişisel Paralarının Kullanımına Dair Yönetmelik'in 12'nci maddesinde "*Hükümlü ve tutuklular emanet para hesabında biriken faiz gelirleri ile ilgili olarak ceza infaz kurumları lehine açık feragatte veya hibede bulunabilir. Bu paralar hükümlü ve tutukluların eğitim ve sosyal ihtiyaçlarının karşılanması ile iyileştirilmeye yönelik faaliyetlerde eğitim kurulu kararı ile kullanılır. Faiz gelirlerinden yapılan harcamalar, belge ve faturalara dayandırılır ve bir dosyada korunarak denetimlerde ibraz edilir. Faiz gelirleri, birinci fıkrada belirtilen amaçlar dışında kesinlikle kullanılamaz.*" hükmünün yer aldığını, anılan hüküm doğrultusunda işlemler yapıldığını, mahpusların bankaya yatırılan parasına işlenen faize el konulması gibi bir durumun mümkün olmadığını,

d. Terörle Mücadele Kanunu'nun 17'nci maddesinde; "*Bu Kanun kapsamına giren suçlardan mahkûm olanlar hakkında, koşullu salıverilme ve denetimli serbestlik tedbirinin uygulanması bakımından 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanununun 107'nci maddesinin dördüncü fıkrası ile 108'inci maddesi hükümleri uygulanır. (Ek cümle: 14/4/2020-7242/65 md.) Ancak, süreli hapis cezaları bakımından düzenlenen koşullu salıverilme oranı, dörtte üç olarak uygulanır. Tutuklu veya hükümlü iken firar veya ayaklanma suçundan mahkûm edilmiş bulunanlar ile disiplin cezası olarak üç defa hücre hapsi cezası almış olanlar, bu disiplin cezaları kaldırılmış olsa bile şartla salıverilmeden yararlanamazlar. Bu Kanun kapsamına giren suçlardan mahkûm olanlar, hükümlerinin kesinleşme tarihinden sonra bu Kanunun kapsamına giren bir suç işlemeleri halinde, şartla salıverilmeden yararlanamazlar.*" hükmünün yer aldığını, başvuranın terör suçundan hükümlü olması ve dört adet hücre disiplin cezası ile cezalandırılarak cezalarının kesinleşmesi nedenlerinden dolayı söz konusu kanun maddesi gereğince koşullu salıverilmeden yararlanmasının mümkün olmadığını, başvuranın İdare ve Gözlem Kurulunun bu yöndeki kararına sırasıyla Bolu İnfaz Hakimliği ve Bolu Ağır Ceza Mahkemesine itirazda bulunduğunu ancak itirazının yukarıdaki gerekçelerle reddedildiğini,

e. Suntaların oda girişlerini ve oda bölümleri arasındaki geçişleri kapatmak için kullanılabildiği, sunta malzemesinin kolay tutuşabilen ve yanıcı bir madde olduğu, bu durumun Kurum güvenliğini riske sokabileceği nedenlerine bağlı olarak İdare ve Gözlem Kurulunun 13/10/2020 tarihinde doktor raporlarında sunta kullanması uygun görülen mahpusların ortopedik yatak kullanabilecekleri ve odalardaki suntaların toplanmasına ilişkin bir karar aldığını; bu kapsamda başvuranın kullandığı sultanın alınarak emanet eşya deposuna kaldırıldığını, yerine başvurana yatak teslim edildiğini, başvuranın bu duruma sırasıyla Bolu İnfaz Hakimliği ve Bolu Ağır Ceza Mahkemesi nezdinde itirazda bulunduğunu ancak itirazının reddedildiğini, ayrıca yapılan araştırmada başvuranın sunta kullanmasına dair doktor raporunun olmadığını anlaşıldığını ifade etmiştir.

4. Muhatabın yazılı görüşüne karşı başvuran tarafından sunulan yazılı görüşte ise, dört tane hücre cezası olmadığı belirtilerek daha önce belirttiği iddialar tekrarlanmıştır.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde, Kurumumuzun “Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek” ile görevli olduğu düzenlenmiştir.

6. Aynı Kanun'un 17'nci maddesinde ise özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği hükme bağlanmıştır.

7. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in “Karar türleri” başlıklı 65'inci maddesi şöyledir: “Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir.”

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

8. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

9. 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde, Kurumun görevleri arasında İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması olarak görev yapmak olduğu düzenlenmiştir. Aynı maddenin (i) bendi kapsamında da özgürlüğünden mahrum bırakılanların Kuruma yapmış oldukları başvurular incelenmektedir.

10. Başvuran özetle, Kurumdaki tutulma koşullarının ve Kurum İdaresinin kendisine yönelik bazı tutumlarının hukuka ve insan onuruna aykırı olduğunu iddia etmiştir. Muhatap Kurum ise özetle, mevcut tutulma koşullarının infaz rejiminin olağan bir sonucu ve mevzuatın gereği olduğunu ifade etmiştir.

11. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), bir iddianın kanıtlanması hususunda yeterli ölçüde sağlam, kesin ve aralarında çelişki olmayan çıkarımların ve aynı derecede çürütülememiş maddi karinelerin bir arada bulunmasını aramıştır (AİHM, *İrlanda-Birleşik Krallık*, B. No: 5310/71, 10.09.2018, para. 161). AİHM, bir kötü muamelenin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 3'üncü maddesi kapsamında değerlendirilebilmesi için belli bir şiddet seviyesine ulaşması gerektiğini; bu asgari seviyenin göreceli olduğunu; vakadaki muamelenin niteliği ve bağlamı, icrasının şekli ve yöntemi, süresi, fiziksel ve ruhsal etkileri ve bazı durumlarda mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi koşullara bağlı olduğunu ifade etmiştir (AİHM, *Bouyid/Belçika*, B. No: 23380/09, 28.09.2015, para. 86).

12. Anayasa Mahkemesi (AYM), başvurucunun ihlal iddialarını kanıtlayamadığı, temel haklara yönelik bir müdahalenin olmadığı ya da müdahalenin meşru olduğu açık olan başvurular ile zorlama şikayetlerden ibaret başvuruların açıkça dayanaktan yoksun kabul edileceğini belirtmiştir (AYM, *Hikmet BALABANOĞLU*, B. No:2012/1334, 17.09.2013, para. 32). Objektif olarak imkansız, açıkça uydurulmuş ya da açıkça sağduyuya aykırı olaylara ilişkin şikayetler olarak tanımlanan zorlama şikayetler açıkça dayanaktan yoksun kabul edilmektedir. Hukuk öğrenimi olmayan ortalama bir kimse için, Sözleşmeye ilişkin bir ihlal bulunmadığının açıkça görülebildiği durumlar da bu kapsamda değerlendirilmektedir (Kabul Edilebilirlik Kriterleri Rehberi, Anlaşılmaz

veya Uydurma Şikayetler Bölümü, s. 69).

13. Başvuranın ortak faaliyet ve etkinliklere çıkarılmadığı, mahpuslardan yemek parası alındığı, yüksek elektrik faturası yansıtıldığı, mahpusların bankada bulunan paralarının faizine İdare tarafından el konulduğu, koşullu salıverilme hakkından yararlanmasının engellendiği iddialarına ilişkin muhatap Kurum tarafından gönderilen bilgi ve belgeler ilgili mevzuat ile birlikte değerlendirildiğinde; başvuranın söz konusu iddialarının mevzuat kapsamında kaldığı ve ceza infaz kurumunda bulunmuş olmanın neticesi sebebiyle yaşanan olağan durumlar olduğu anlaşılmaktadır. Öte yandan başvuranın, iddialarına ilişkin herhangi bir delil sunmamış olması şikâyetlerin zorlama ve açıkça dayanaktan yoksun olduğu kanaati oluşturmuş, sonuç olarak başvuranın anılan iddialarının kabul edilmez olduğu değerlendirilmiştir.

14. Başvuranın suntasının alınmasına ilişkin yapılan incelemede ise Kurum İdare ve Gözlem Kurulunun 13/10/2020 tarihinde konuya ilişkin bir karar aldığı, kararda koşullardaki suntaların koşu girişlerini ve koşu bölümleri arasındaki geçişleri kapatmak için kullanılabilceği ve sunta malzemesinin kolay tutuşabilen ve yanıcı bir madde olduğu gerekçesiyle toplanması hususuna ek olarak bel ağrısı çeken ve doktor raporu olan kişilere ücreti kendilerince ödenmesi şartıyla ortopedik yatak temininin sağlanması hususuna yer verildiği, bu kapsamda başvuranın suntasının İdare tarafından alınarak emanet eşya deposuna kaldırıldığı, başvuranın söz konusu uygulamaya karşı öncelikli olarak Bolu İnfaz Hakimliğine itiraz da bulunduğu ancak Hakimliğin itirazını reddettiği bunun üzerine Bolu Ağır Ceza Mahkemesine itirazda bulunduğu ancak Mahkemenin itirazı reddettiği tespit edilmiştir.

15. Devletler hiç kuşkusuz mevzuatla belirlenen hükümler çerçevesinde cezaevlerindeki huzur ve güvenliğe yönelik risk oluşturabilecek durumlara ilişkin özel güvenlik tedbirleri uygulayabilirler. Ancak uygulanan bu tür tedbirlerin her olay bağlamında ayrı ayrı değerlendirilmesi ve böylelikle söz konusu tedbirin gerçekten gerekli olup olmadığına karar verilmesi gerekir. Şayet yapılacak değerlendirmede alınacak güvenlik tedbirinin gerekli olduğu kabul edilse bile alınan tedbirlerin kişinin yaşamını devam ettirmede temel unsur olarak kabul edilen ihtiyaçlarını karşılamasına sınırlamalar getirmemesi son derece önemlidir. Somut olay bazında yapılan incelemede, başvuranın belinin ağrıdığını ve sunta kullanması gerektiğini belirten bir doktor raporunun mevcut olmaması, bu konuda herhangi bir delilin sunulmaması ayrıca İdare ve Gözlem Kurulunun aldığı kararla bel ağrısı yaşayan kişiler için ortopedik yatak seçeneği sunması gibi hususlar göz önünde bulundurulduğunda, İdarenin bu uygulamasının, mahpusların temel insani ihtiyaçlarını sınırlama amacı taşımadığı, aksine suça yönelik faaliyet ve benzeri durumlarla ilgili riskin önlenmesi amacıyla Kurumdaki güvenliği tesis etmeye dönük özel bir güvenlik tedbiri olduğu değerlendirilmiştir.

16. Sonuç olarak; başvurana ait suntanın İdare tarafından alınması kararının yukarıda açıklanan gerekçelerle kötü muameleye varan bir uygulama olmadığı değerlendirilmektedir.

V. KARAR

A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

18/4/2024 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Afişan TİRYAKİ
Daire Bařkanı

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŐ
Üye

e-imzalıdır

Dilek ERTÜRK
Üye

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Üye

e-imzalıdır

Av. Zennure BER
Üye